

Decàleg d'un mestre

de Francesc Rovira als seus fillols

1. Motivació, il·lusió, interès, trobar-se a gust.
2. Saber elogiar.
3. El mestre ha de ser una persona positiva.
4. Saber escoltar.
5. L'amor és un camí de dues direccions: saber donar i saber rebre.
6. Saber confiar.
7. Saber descobrir i afavorir els punts forts, els valors alternatius.
8. La persona per damunt de l'alumne.
9. Saber trobar l'equilibri entre la comprensió i l'exigència.
10. Mostrar agraïment.

Juny 2015

Decàleg d'un mestre
de Francesc Rovira als seus fillols

Juny 2015

Francesc Rovira Toda
Mestre, llicenciat en Pedagogia i doctor en Psicologia
Padrí de la promoció

EDUCAR i ESTIMAR

Introducció

Educar i estimar són dues paraules complementàries. Educar és una paraula d'arrel llatina. El verb "educere" significa *treure a fora*, és a dir, ajudar a néixer.

L'educador, com la llevadora, ajuda a néixer, a treure fora del nadó tot allò que porta a dins. I què porta a dins el nadó? Unes necessitats bàsiques a satisfer, tant físiques com emocionals. Si les pot anar desenvolupant, serà feliç, perquè podrà arribar a ser allò que genèticament està destinat a ser.

I aquí ja hi entra la complementarietat de l'estimar, de la formació d'uns vincles afectius segurs que els educadors, els pares i els mestres hauran d'anar enfortint en el fill o l'alumne. Tant educar com estimar és ajudar a créixer. Créixer en allò que és essencial, en aquelles necessitats bàsiques innates, que podem concretar en les quatre següents: autonomia, autoestima, superació personal i vincles afectius sòlids i segurs.

La persona, petita o gran, només pot avançar si se sent estimada. Per això, l'educador, pare o mestre, té una gran responsabilitat: estimar. En cas contrari, el fill o l'alumne no creixeran bé i, en definitiva, no podran satisfer les quatre necessitats bàsiques, essencials.

Seguidament, i pensant en vosaltres com a mestres, us proposo deu punts que considero molt importants per poder estimar els vostres alumnes i, així, acompanyar-los en el seu desenvolupament.

1. Motivació, il·lusió, interès, trobar-se a gust

És una dedicació de temps de qualitat. Els alumnes, els nens, se senten importants, se senten estimats.

Probablement la variable que influeix més en els alumnes, tant en els aprenentatges com en l'adquisició d'actituds positives, és l'interès i la il·lusió que capten en el seu mestre. Aquesta il·lusió s'encomana, de ben segur.

La persona que té interès i il·lusió en la seva feina és més eficaç, i dóna més fruit. Fixem-nos en l'arrel llatina de "disfrutar": fructus = fruit. A més de ser més eficaç, la persona que treballa amb il·lusió és més feliç i fa més feliços els que l'envolten. I, per acabar, també té més salut: la il·lusió, com tota emoció positiva, ens reforça el sistema immunològic.

Frases per pensar

- Només arriben lluny com a persones i com a professionals els que, tant en l'amor com en la feina, tenen il·lusió i interès.
- Probablement la variable més decisiva i important en un mestre és que els seus alumnes captin en ell il·lusió, ganes i interès.
- La persona que habitualment viu i treballa amb il·lusió acostuma a ser eficaç, feliç i amb més salut.

2. Saber elogiar

L'elogi de les persones significatives (pares, mestres, amics, parella, catequistes, monitors, caps de personal, etc.) posseeix un poder

màgic. Hi ha persones que justifiquen la seva actitud contrària a l'elogi de la manera següent: "La teva obligació és fer les coses bé i complir amb el teu deure. Quan no ho facis així, ja t'ho faré saber." Aquesta actitud amaga un greu error psicològic, principalment per dues raons: en primer lloc, l'elogi sincer dels nostres significatius augmenta la nostra autoestima i confiança, ens dóna seguretat en el que fem; i, en segon lloc, ens alegra comprovar que donem satisfacció a les persones que ens estimen i ens valoren.

L'elogi, per ser eficaç, ha de ser sincer. Per animar un alumne desmotivats, no puc *fer veure* ni inventar-me una qualitat que no existeix. Quan jo no puc elogiar una persona, probablement no és culpa seva, sinó meva. Segurament em falta una certa sensibilitat interior per saber trobar aspectes positius que la persona realment posseeix.

Tots els nens són elogiats si el seu mestre sap aplicar bé el mètode de les *aproximacions successives*: valoren qualsevol èxit per petit que sigui, qualsevol aproximació a un objectiu final. Tots necessitem la valoració dels nostres èxits parcials, que ens donaran ànims per arribar a la meta desitjada. Força fills i alumnes es poden quedar pel camí si els seus educadors, excessivament preocupats pel resultat final, no donen cap importància o molt poca als èxits parcials obtinguts.

Frases per pensar

- L'elogi sincer és una manera molt positiva d'estimar.
- L'elogi sincer augmenta l'autoestima dels alumnes.

- Tot alumne pot ser elogiat si el mestre sap aplicar adequadament el mètode de les aproximacions successives.

3. El mestre ha de ser una persona positiva

Els bons educadors (pares i mestres) acostumen a ser sensibles als aspectes positius dels seus fills/alumnes, molt més que als negatius.

- Valoren més els seus encerts que els seus errors.
- Més les seves qualitats que els seus defectes.
- Més el que ja s'ha aconseguit que el que encara falta.

Els mestres positius valoren més l'esforç que els resultats i respecten la singularitat de cada alumne. Són conscients de les seves mancances, però basen la seva relació amb els seus fills/alumnes molt més en els aspectes positius que en els negatius. Qualsevol persona tendeix a superar-se si té la sort de conviure amb d'altres que li valoren els punts positius. Aquesta relació no tan sols és més humana, sinó que ajuda al fet que un determinat fill o alumne en una situació de dificultat pugui superar-la millor i se senti acompanyat i estimat.

Frases per pensar

- Tots tenim més fortaleeses que no pas febleses.
- El mestre positiu té un iman: atreu tot el millor que tenen els seus alumnes.
- El mestre positiu té una vareta màgica: torna positiu tot el que toca.

4. Saber escoltar

Qui sap escoltar, sap estimar, perquè l'escolta sincera i comprensiva genera autoestima i confiança.

Saber escoltar no és fàcil. I no ho és especialment quan es tracta d'escoltar una persona amb problemes o preocupacions, trista, dolguda o ferida. Tendim a donar-li consells, en lloc d'escoltar-la. El seu dipòsit emocional està massa ple de neguits, malestar o ferides; per això serà receptiva al que li diem.

Si l'escoltem amb sinceritat i comprensió, l'ajudarem a buidar-lo. Només així podrà arribar a entendre el que li podem dir. Escoltant-la amb atenció, la seva autoestima augmentarà i se sentirà més forta per entendre i acceptar el que li diem. Quan una persona se sent sincerament escoltada, se sent estimada.

Saber escoltar és molt important en les entrevistes del mestre amb pares, especialment quan s'ha de tractar una situació difícil. Segurament vindran amb el dipòsit ple d'angoixes i preocupacions. Si d'entrada no els escoltem amb comprensió, fàcilment es posaran a la defensiva: hem de facilitar l'expressió de les seves angoixes o de les seves queixes. A més, sempre hauríem de mostrar alguna cosa bona del seu fill. Si tot són problemes, es farà difícil la col·laboració dels pares.

Frases per pensar

- Els educadors (pares i mestres) tenim la tendència a parlar massa i a escoltar poc.

- Per arribar al cap d'un nen, primer s'ha de passar pel seu cor (Freinet; Rogers).
- No parlis mai al cap d'una persona si té el cor ferit (encara que sigui per culpa seva), perquè:
- Si parles primer al cap, no hi arribaràs per més que t'ho proposis, i el cor quedarà encara més ferit.
- Com es passa primer pel cor? Escoltant amb comprensió.

5. L'amor és un camí de dues direccions: saber donar i saber rebre

Als nens se'ls ha de donar molt, però se'ls ha d'ensenyar que ells també han de donar, que han de correspondre a les donacions dels altres: han d'ajudar, col·laborar, participar. Si no es fa així, creixeran com a persones egoistes, acostumades només a parar la mà, sense omplir la dels altres.

A l'escola, el mestre ha d'estar atent per rebre els interessos, les motivacions, els sabers dels alumnes. D'aquesta manera podran construir junts el coneixement i s'enriquiran mútuament.

Quan els nens donen, els pares i mestres han d'estar molt disposats a rebre les seves donacions i respondre-hi amb satisfacció. Que el que els seus fills o els alumnes han fet els ompli i els satisfaci. Així, els nens se sentiran més valuosos; augmentarà la seva autoestima i les ganes de seguir donant. Unes ganes que es poden anar apagant si reiteradament les seves accions no reben resposta, i poden acabar no donant.

Per tant, el bon educador, pare o mestre, hauria de ser capaç de *saber donar* i alhora *saber rebre*, perquè la qualitat de les relacions interpersonals es mesura segons el nivell de reciprocitat que generen. Els vincles afectius s'enforteixen.

Per això, la frase tan valorada “estimar és donar sense esperar res a canvi” és un greu error psicològic: si jo estimo una persona, n'espero molt. Jo li donaré el que pugui, però també estaré molt atent al que ella em doni a mi, tant perquè la necessito per omplir els meus buits, com per donar-li la satisfacció del que ella aporta en la nostra relació.

Frases per pensar

- Escoltar amb atenció els fills o els alumnes és una valuosa manera de saber rebre.
- Els fills o els alumnes han d'aprendre a *donar*, a omplir la mà dels seus donadors.
- Qui no sap rebre és un autosuficient, sense consciència dels seus propis límits, que els altres poden complementar.

6. Saber confiar

Confiar en un alumne gratificant i que respon a les nostres expectatives positives no requereix un gran professional. Ho pot fer qualsevol educador. Seguir confiant en un alumne, que ara no ens dóna peu a la confiança, només ho pot fer un bon professional de l'educació, que no perd fàcilment l'esperança i que lluita per tirar endavant aquell noi o noia enmig de les dificultats presents.

Els que fa anys que ens dediquem al món de l'educació hem tingut experiències d'alumnes dels quals s'havia perdut tota esperança, i després, gràcies a un bon acompanyament, han pogut mostrar les seves capacitats i ens han omplert de satisfacció.

Hauríem d'evitar del tot aquelles prediccions negatives que, com ha demostrat Rosenthal, acaben complint-se.

Frases per pensar

- Confiar en una persona, quan s'ho mereix, ho pot fer qualsevol.
- Seguir confiant-hi quan ara no t'hi dóna peu és propi d'una persona positiva. És, a més, una excel·lent prova d'amor.
- Estima'm quan menys ho mereixi, que serà quan més ho necessito.

7. Saber descobrir i afavorir els punts forts, els valors alternatius

Tots en tenim, encara que, a vegades, no els sabem veure. Fa falta que algú ens ho digui, ens els valori. No tots tenim les mateixes habilitats. Però sí que tenim alguna qualitat en la qual podem destacar. Els bons educadors les han de descobrir en els fills o en els alumnes. La nostra naturalesa és molt sàvia: sovint les mancances es veuen compensades amb predisposicions favorables. Cal descobrir-les.

Les qualitats o els punts forts tenen *dues finalitats* molt importants per aconseguir un bon equilibri emocional: garantir a la persona un cert grau de seguretat i d'autoestima i, en conseqüència, tenir prou força

interior per superar-se fins i tot en *els punts febles*, gràcies al fet que se sent més segura i animada en un altre camp.

L'escola ha d'oferir un ventall d'activitats i de valors alternatius, en què cada estudiant pugui tenir possibilitats d'èxit i de satisfacció personal: esports, teatre, tallers, música, coral, convivències. De segur que tots tenim exemples de com ens ajuden aquestes activitats alternatives, com ara aquell alumne que destaca poc en algunes matèries, però ho fa en l'esport, en la dansa o en el teatre. Així pot seguir potenciant la seva autoestima.

Frases per pensar

- Els punts forts donen seguretat i ajuden a superar els punts febles.
- El bon educador és un descobridor de punts forts.
- L'educador que sap descobrir-los estimarà i serà molt estimat.
- Acabem sent els que els altres pensen que som.
- Sobretot si aquests "altres" són els pares o els mestres.

8. La persona per damunt de l'alumne

Els mestres hauríem de tenir molt present preparar els nostres alumnes per a la vida, ja de ben petits. És important que vagin aconseguint un bon nivell acadèmic i després una bona feina. Però això no és el més important. El que és essencial és que siguin persones amb valors i principis, que han aconseguit un bon nivell d'autonomia, responsabilitat i respecte cap als altres.

Perquè la vida els examinarà com a persones, molt més que per la seva brillant trajectòria acadèmica. Els recents estudis sobre la

intel·ligència emocional i la psicologia positiva així ho demostren clarament.

Tant en la formació d'una família com en la feina en una empresa, els nostres alumnes actuals només triomfaran després, si ja des de ben petits els hem intentat formar com a persones.

Frases per pensar

- No n'hi ha prou amb el coneixement específic d'algunes matèries.
- És necessària la formació personal, que se sosté en quatre puntals:
 - Autonomia
 - Autoestima
 - Superació personal
 - Vincles afectius segurs

9. Saber trobar l'equilibri entre la comprensió i l'exigència

No és gens fàcil trobar aquest equilibri. Probablement neix d'una persona també equilibrada interiorment.

Molts estudis demostren que els adults, convertits en pares i mestres, reproduïxen en els seus fills i els seus alumnes els estils educatius que ells van patir o gaudir en la seva infància. Un pare o un mestre que de petit va patir un excés d'autoritarisme ara pot reproduir en el fill

o l'alumne aquell autoritarisme. O tot el contrari, per la llei del pèndol, ser massa permissiu.

Els mestres i els pares haurien de saber sumar. Només estima i educa bé el mestre o el pare que sap sumar bé.

Dedicació

Exigència

Comprensió

+

Límits

Afecte

Control

Tolerància, etc.

Ordre, etc.

EDUCAR i ESTIMAR

Els mestres i els pares que fan prou bé aquesta suma afavoreixen la formació dels quatre puntals esmentats abans. És a dir: ajuden a créixer el seu fill o el seu alumne, i això és precisament estimar i educar.

En canvi, quan a l'educador (pare o mestre) li falta una de les parts de la suma ja no acaba d'estimar o d'educar prou bé, perquè no generarà en el seu fill o en el seu alumne prou seguretat ni prou confiança en la creació dels quatre puntals. No els ajudarà prou a créixer com a persones.

Frases per pensar i dialogar

- El bon educador (mestre o pare) sap trobar l'equilibri entre la comprensió i l'exigència.
- L'educador (mestre o pare) educa més pel que és que pel que *diu o fa*.

10. Mostrar agraïment

En els nou punts anteriors hem aprofundit en l'amor, en l'estimació que heu de tenir als vostres alumnes perquè avancin acadèmicament i, sobretot, com a persones.

Però, difícilment podreu estimar els vostres alumnes si no estimeu aquelles persones que heu tingut molt a prop al llarg de la vostra vida: la família i el professorat. Són ells els qui han fet possible que vosaltres ara us estigieu graduant.

Els vostres èxits d'ara i de després tenen els fonaments en la vostra família i en tots els vostres mestres.

Una frase per pensar

- L'agraïment és una gran demostració d'amor, perquè representa el reconeixement de l'altre.

No oblideu d'educar els vostres alumnes en l'agraïment sincer.

Per acabar, un desig molt profund: que sigueu feliços fent de mestres, perquè així els vostres alumnes també ho seran. Sereu més eficaços i també tindreu més salut. Moltes felicitats!

Moltes gràcies per la vostra atenció.